

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MOK-R1A1P-062

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA KASZUBSKIEGO

Arkusz I

ARKUSZ I

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ
ROK 2006

Czas pracy 170 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 9 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Możesz korzystać ze słowników.
7. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
30 punktów

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

Arkusz I zawiera dwa tematy sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu. Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

Temat 1. Na podstawie wybranych fragmentów z „Życia i przygód Remusa” ukaż wielkie nadzieje Remusa na odrodzenie Kaszub, pokładane w pokoleniu najmłodszych.

Aleksander Majkowski

Žëcé i przigòdë Remùsa
(wëjimczi)

Mie przëszo do głowë zapëtac sã Remùsa ò nã królewiónkã i nen zaklãti zómk. Tak jô przëstąpił i sã pitôł:

- Remùs! Pòwiédzce mie: Gdzeż to stoji nen zaklãti zómk i gdzie sã tacy ta zaczarowónô królewiónka?

Remùs na taczé słowa òbezdżrôł sã na mie. Tej ùsôdł na swòji karze i nie rzekł słowa, le dużima òczama na mie patrzôł. Jô ju chcôł ùcekac, ale òn mie pitôł:

- A chcôł të, knòpkù, przeniec królewiónkã przez głãbòkã wòdã?
- Chcã! – rzekã.
- A chcôł të wëbawic zapadli zómk?
- Chcã!

Tak òn wëcygnął rãkã i ùchwëcył mie za remiã i jał chiże gadac. Ale jô niewiele rozmiôł jegò skazony gòdci. Kùreszce scësnał mie remiã, jaż zabòlało i pòwtòrzôł pò czilenòsce razy tak, że tegò nigdë nie zabòczã:

Òrmùzd dobiwô!... Òrmùzd dobiwô! [...]

- Nie bël Remùs jak jinszi lédze. Chto le gò znôł tim biédnym hańdlarzã ksążk i piesników, òbdzartim i niemòwą, ten sã na nim nie pòznôł. Widzôł, czegò lédze nie widzelë, mësłôł, czegò lédze nie mëslełë.

Czej ju smierc mù zazdrzała w òczë, tej swòje ùskłòdóné talarë kòzôł pòdzielëc na dwa dzéle:

- Jeden dzél dôjce kòscołowi na pògrzëb i za dësżã mòjã grzésznã, drëdżi dzél dôjce tak, żebë jeden abò drëdżi Kaszëba biédny mógl jic na wësoczé szkòlë, bò nòuka to miecz i wid!

Szedł jem tedë w swiat i wòzył ksążczi i białgłowsczi drobiòzg òd miasta do miasta, òde wsë do wsë. A òb drogã zazérôł jem dzecóm pòd czuprinë w mòdré òczë, czë w nich nie ùdzrżã skrë Òrmùzdowi. Biwało téż, że mój duch mie kòzôł zapëtac tëch mòlëch:

- A chcôłbë të wëbawic zaklãti zómk?
- A chcôłbë të przeniec królewiónkã przez głãbòkã wòdã?

Le rôz jeden të, dlô chtërnégò jô pizã mòje przigòdë, dzeckã biwszë, òdpòwiedzôł jes na mòje pëtanië:

- Chcã!

Nie wiész sóm, jak wiòlgã pòcechã wlôł jes mie w nen czas w biédné zwãtpialé serce. Bò doroslim mòje słowò bëło jak granié wiatru w sëchëch wietwiach, a namawiac jô jich nie smiôł, bò wierzëlë, że błãdzã.

- Niechże ksążka do nich przemówi – rzekł jem do siebie – czej mòwë mòji ani slëchac nie chcą!

Ale taczich ksążk, jaczych jô dlô nich pragnał, w ksągarniach nie bëło. Dlôtegò jô wzał i napisôł swòje zëcé, zëbë skra Òrmùzdowô sã na tëch kartach przechòwała, jak w zasëpónym ògniskù, dlô cebie i tëch, chtërny taczé skrë chòwią w dëszë.

Jem ùdbë, że zëcé lëdzczé jidze w krąg. Skąd wińdziesz pòrenë dzecynnã nogã, tam sã wrócysz na wieczór, pòdpiarti czijã wãdrownym [...]

... jô pò mòji chòroscë wëgrzewôł sã na słuńcu. A dzecë – jak no dzecë – pòmału przëwëklë do mie i nie ùcëkałë. Kùreszce nawetk òbsadiwałë wkół mie na ùrzmie jak rój, bò jô jim òpòwiôdôł bójczy.

I doznôł jem sã tedë, a serce mie sã redowało, że dzecë mòjã gòdkã rozmiejã, pòkąd jô ze starszima zòdnã miarã sã ni mògl dogadac. Tak jô nym dzeckóm òpòwiôdôł ò kròlewionce, chtërnã smòk strzeze na wësoczi wieżë. Piãknò òna i nieszczestlëwò, ale ji gòdchi nicht nie rozmieje, ani lud, ani ricerze. Dlôtegò ji wëbawic ni mògã... Tej jô pòwiôdôł ò zaklãtim zómku gòdkã, zómku, chtërnégò strzegã trzë straszlëwé ùkòzchi: Trud i Strach, i Niewòrto. Biédnémù pasturkòwi ùkòze sã kròlewionka tegò zómku róz jeden na sto lat i prosy, bë jã przeniósł przez rzékã i przez ne straszëdła. A czej bądze miòł dëcha i sëlã, tej wëbawi zómk i bądze królã przë kròlewionce... Rósł na pùstkòwiu za lasama pasturk mòli, biédny i bòsy, i jemù sã kròlewionka ùkòzała. Òn sã nie bójôł nëch trzech straszëdlów, ale ji jednak nie przeniósł, bò mù nie dostòwało... Czegòz to?... WIARË. [...]

- Wiarë! - Chtërna jak bliza mòrskò scygò òkrãtë w bròzdë mòrsczych dróg, chtërna jak pałag trzimò gromadã i dëchóm daje mòc nad całama. To bëło to, co w nen dzén straszny na Łisce Julka mie kòzała miec, czegò mie dac ni mògła sama.

Ale ti wiarë w swòjã mòc i w swiãtã sprawã, ti jô ni miòł ju jakò mòli pasturk pòd ùkòrunowónã jarzãbinã. Dlôtegò jô przëgròł sprawã, a dobël Smãtk.

Ale dzecë, czej jô sã namiszlòł i patrzòł w swòjã dëszã, bùdzyłë mie wòlajacë:

- Remùs! Pòwiadòj dali!

Ale jô sã wzał i szedł dodom, bò mie wiòlgò niemòc zmògła, czej jem dobël tã pròwdã.

- Ùsòdł Remùs na drëdzi dzén pò dobëcu swòji pròwdë midzë dzeckama na ùrzmie ród, że gò lubiã i slëchajã. Gòracy zeszedł dzén, jakbë grzëmòt i bürzò jesz nadeńc miałë. Jak òn tam sedzòł, raptã drogã wedle ùrzmë kanał wóz w pòrã zbëtnëch kòni zaprzëgli i dudniac pò wësészony glëniany drodze jachòł w pòle[...] Czë òd trzãseniò wòza, czë téz z jinszi przëczënë rësził sã jeden z duzych kòrczi na zberkù ùrzmë i jał sã kùlac prosto na bawiacé sã dzecka. Remùs, widzacë niebezpiek, zastawił sã całim całã kòrczowi, ale òsłabli chòroscã, mògl gò le strzëmac w ten spòsób, że sã dól nim przëdëszëc, bë ùchronic dzecë. Na krzik dzecy zbieglë sã lëdze, wëcygnãlë Remùsa spòd kòrcza [...]

Ledwie ksądz zdolòł zańc, bë mù ùdzëlëc òstatnëch swiãtëch Sakramëntów. Nie minãła gòdzëna a Remùs nie ził.

...pò smiercë Remùsa jednak jednémù i drëdzëmù do głowë przëszło, że ten niebòszczëk bëł czims wiãcy, niż za co gò mielë, i że nié òn błãdzył, le jich rozëmk bëł za letczy, bë tã wiòlgã dëszã rozmiòc.

Aleksander Majkowski, *Żëcé i przigòdë Remùsa*, Gdańsk 1997.

Temat 2. Czy wraz ze śmiercią Drzędźzona odszedł od ludzi również Smętek? Przedstaw swoje rozważania na temat tej postaci.

Kręstina Lewna

Zabic Smätka

Pierszi dzén różanca

Jesz leżôł Drzędźzón na marach, a ju domatowsczi lédze szlë szëkac Smätka, bë gò zabic. Calò chmara chlopa zebra sã pò różancu z widlami, czedamë, kòsamë i z wszëtczim jinym, co le blós mielë pòd rãkã. Rozjuszony szlë na Bielawã [...]

Òbloklë so gumòwé skòrznie i przedzërajã sã przez biélawską wòdã. Òbùdzëlë kòlpë, wëpłoszëlë dzëwé kaczczi i rozdeptelë gãsë jaja. Smätka nie nalezlë [...]

A timczasã przestraszony Smätk ùkril sã w Chòjince [...]

Czej ju doszlë do newò kamienia, tej so përnã òdpòczãlë [...] Zaczãlë palëc cygarete i zazëwac tobakã [...] Naròz ùkòzalë sã jima dwa widë [...] ...to bëlë slëpia diòbla, co pòd swòj kam przëszedł [...] Jo, to bëł diòbel, wiòldzi, szadi, czòrny Pùrtk [...]

- Nie chã jò zòdnëwò z waji, nie jesta mie do niczewò pòtrzebny, jò le so tu tak szpacérowòł. Mëslòł jò so, że mòże w kuńcu nalëzã nen mój kùrp, co mie gò Bóg rozwalil, i że mòże mie sã ùdò na nen żarnowsczi klòsctor nen kam rzëcëc [...]

- ...më tu przëszlë szëkac Drzędźzónowëwò Smätka [...] Mòże të wò tu widzòł? [...]

- Kò tej dobrze. Jò wama rzekã, dze je Smätk, a wa mie przënieseta z przãtra wãps...

- Smätk za wãps, witro! – i zdżinãł w wiòldzi chmùrze piòskù [...]

Wëszlë chlopi z Drzędźzónowi chëczë. Pòzegnelë sã z ùmarlim i pònëkelë w stronã Chòjinczi zabic Smätka [...] Nienawisc w nich bëła tak wiòlgò, że mòżna bë bëło nafùlowac calò stëdniã. Ta wiòlgò zlosc, pòdskòcòno chãcã zrobieniò czewòs, co donëchczòs bëło niemòzlwëwé, pòmòga jima zabëc ò sòdmim przëkòzanim, pòmògla téz zabëc, że przed sztócëkã klëczelë przed zarkã Jana Drzędźzóna [...]

Czej ju mielë gò ùpitroszoné, zebrelë wszëtczé swòje sapéta i pòlezlë dodóm. A Smätk jesz żil, jesz kònòł [...]

- Żòdny nòdzeje, żòdnëwò retënkù. Dze jes Jankù, dze jes? – cygnãł pò cëchù ùmiërajãcy Smätk [...]

Nadszedł dzén pògrzebù [...] Stòrim zwëkã mechòwsczi ksądz, Zygmùnt Trela jidze mù na przòdk [...] Ùmòrdowóny droga, przë żòlącym zëlnikòwim sluncu pòstanòwiò so përzinkã òdpòczic w cëniu zelony chòjinczi. Naròz zriwò sã [...]

- Cëz to je?! Kò tu je chto zamòrdowóny [...] Christe Panie, chtëz to mògl bëc jaż tak bestialsczi?! – lameñtowòł ksądz. Przëkril pòstacëjã mechã i wietewkama [...]

Cali òtlòmaniony włòzl Trela do chëczë Drzędźzóna [...] Ksądz Trela nie mëslòł prawie terò ani ò niebie, ani ò piekle, jemù blós jedno chòdzëło pò lepie: - Jak pòchòwac to, co nalòzl na drodze? Czej doszlë ju calim òrszakã do placu, dze leżòł zabiti Smätk, ksądz [...] wëbiëgl w Chòjinkã i pakòwòł Smätka w wiòldzi bұлwòwi miech [...] Ùkril ksądz miech pòd swòjim czòrnym czitlã i kòzòł sã zbierac sedzãcym na mechù lëdzóm.

Doszlë ju do mechòwsczëwò kòscola [...] Zmachony ksądz òdprawil mszã za dëszã Janka [...] Sóm ze swòjim pakunkã wëlòzl rëchli [...] i przez zòkrëstiã nëkòł prosto na smätòrz.

- Cãżisz të mie, szadolo, jak nòwiksi kam na swiece, jak nòcãżsi grzëch lëdzëci, jak niebò pòdtrzimòwóné Atlasowi... – i tak wëpòminòł i wëpòminòł, jaż wrzucyl Smätka w kulã wëgrzebòno do Janka. Przëszëpòł miech zemiã i czekò na zbliżajãcëch sã żalobników [...]

Òpùszczajã Janka na grëbëch pòwròzkach [...]

Leżi w zëmny zemi Jank ju wicy jak dzesãc lat, przëkùlniony kamieniã, na chtërnym stoji napisóné: „Tu spòcziwò w pòkòju Jan Drzędźzón, pisòrz”; Jank ze swòjim Smätkã, chtëren przëszedł na swiat przez niewò i z nim téz òdszedł. Chto wié, mòże jima tam wcale nie je tak zle?

BRUDNOPIS